

Nr 193.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående förhöjdt statsanslag till allmänna barnbördshuset i Stockholm; gifven Stockholms slott den 29 mars 1912.

Under återopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att för uppehållande af verksamheten vid allmänna barnbördshuset i Stockholm bevilja — utöfver för barnbördshuset nu utgående anslag å ordinarie stat, 24,853 kronor — ytterligare å extra stat för år 1913 ett anslag å 64,250 kronor.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kunglig nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts
Min Allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
Enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Fridtjuv Berg.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 29 mars 1912.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve EHRENSVÅRD,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
BERG,
BERGSTRÖM,
friherre ADELSSVÅRD,
PETRÉN,
STENSTRÖM,
LARSSON,
SANDSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Berg anförde:

Förhöjdt
statsanslag
till allmänna
barnbörds-
huset i
Stockholm.

Å ordinarie stat finnas för närvarande under rubriken Barnmorske-
undervisningen och barnbördshusen uppförda särskilda anslag å tillhoppa
63,533 kronor, däraf för allmänna barnbördshuset i tre särskilda poster
sammanlagdt 24,853 kronor.

Vid underdånig anmälan den 13 januari 1912 af anslagsbehofven
under riksstatens åttonde hufvudtitel omförmälde jag, att direktionen
för allmänna barnbördshuset i underdånig skrifvelse den 10 oktober
1911 hemställt, det Kungl. Maj:t tacktes föreslå 1912 års Riksdag att från

och med år 1913 tills vidare för allmänna barnbördshusets verksamhet bevilja ett till 97,000 kronor förhöjdt anslag. Då emellertid denna fråga vid aflåtandet af propositionen angående statsverkets tillstånd och behof för år 1913 ännu icke blifvit slutbehandlad inom ecklesiastikdepartementet, men för ändamålet erforderligt belopp borde tagas i beräkning vid framläggande af anslagsbehofven för år 1913, beslöt Kungl. Maj:t på min hemställan föreslå Riksdagen att i afbidan på nådig proposition angående förhöjning af anslaget till allmänna barnbördshuset för ifrågavarande ändamål beräkna en höjning i det ordinarie anslaget till barnmorskeundervisningen och barnbördshusen från dess nuvarande belopp, 63,533 kronor, till 135,680 kronor eller med 72,147 kronor.

Allmänna barnbördshuset har enligt af Kungl. Maj:t den 28 januari 1898 utfärdadt reglemente för styrelsen och förvaltningen af denna inrättning till ändamål dels att såsom välgörenhetsinrättning till vård emottaga barnaföderskor under barnsängstiden, dels ock att såsom läroanstalt lämna medicine studerande tillfälle till praktisk undervisning i barnförlossningskonsten. Undervisning i nämnda konst skall, heter det vidare i reglementet, vid allmänna barnbördshuset jämväl lämnas åt behörigen antagna barnmorskelärningar, ifall särskilda omständigheter göra sådant nödvändigt. Sedan lång tid tillbaka är emellertid undervisningen för barnmorskeelever i Stockholm förlagd till Stockholms stads barnbördshus.

Ända till år 1911 upptogos i riksstaten under rubriken: allmänna barnbördshuset jämväl de statsanslag, som afsågo barnmorskeundervisningen i Stockholm. Från och med sistnämnda år äro emellertid de för barnmorskeundervisningen i Stockholm afsedda anslagsposterna frånskilda och uppförda under särskild rubrik: undervisningsanstalten för barnmorskor i Stockholm. Staten för allmänna barnbördshuset, som efter denna utbrytning upptager allenast för barnbördshusets eget behof afsedda anslagsposter, har numera följande utseende:

1 föreständerska	kronor	300: —
till inköp och underhåll af instrument.....	»	75: —
» barnbördshusets öfriga verksamhet jämlikt särskilda kungl. bref beviljade medel	»	24,478: —
	Summa kronor	24,853: —

Den af direktionen för allmänna barnbördshuset fastställda inkomst- och utgiftsstaten för år 1911 upptager följande poster:

Inkomster:

statsanslag	kronor	24,853: —
hyresmedel	»	3,047: —
räntemedel	»	16,000: —
asylen: för matportioner	»	7,500: —
		Summa kronor 51,400: —

Utgifter:

afföningar	kronor	8,750: —
premier till barnmorskeelever	»	75: —
mathållning	»	17,500: —
tvättkostnader	»	10,500: —
inventariers uppköp och underhåll	»	1,500: —
fastighetens underhåll	»	3,000: —
värme- och lyshållning	»	5,000: —
medikamenter	»	2,100: —
instrumenter	»	700: —
lifräntor	»	200: —
glas och porslin	»	300: —
diverse	»	1,775: —
		Summa kronor 51,400: —

Direktionens nu föreliggande framställning om förhöjning af statsbidraget till allmänna barnbördshuset är föranledd däraf, att denna inrättning, som senast med ingången af år 1913 väntas komma att taga i anspråk de nybyggnader för densamma, som nu äro under uppförande, därefter kommer att bedrifva sin verksamhet i väsentligt större omfattning än hittills. Innan jag öfvergår till en redogörelse för denna framställning, torde jag emellertid få i korthet omnämna dels huru allmänna barnbördshusets förvaltning är ordnad, dels ock Riksdagens behandling af frågan om uppförande af nya byggnader för nämnda anstalt.

Enligt § 4 i reglementet ombesörjes allmänna barnbördshusets förvaltning i ekonomiskt hänseende af en direktion, bestående af öfverståthållaren — hvilken dock enligt medgifvande den 2 juni 1908 vid semester och förfall företrädes af underståthållaren — fyra af Kungl. Maj:t förordnade ledamöter samt »ordinarie professorn i obstetrik» vid karolinska institutet. Den sistnämnde skall tillika vara barnbördshusets öfverläkare och direktor.

I enlighet med gällande stadgar och bestämmelser för karolinska institutet hafva — säges det i § 13 af förenämnda reglemente — direktor

och öfriga lärare i obstetrik och gynekologi vid nämnda institut att i egenskap af klinikföreståndare hvar i den ordning, som af universitetskanslern bestämmes, bestrida hälso- och sjukvården äfvensom undervisningen vid allmänna barnbördshuset. Sedan genom den år 1908 genomförda löneregleringen för karolinska institutet förutvarande extra ordinarie professuren i obstetrik och gynekologi förvandlats till ordinarie professur, har i stadgarna för institutet den 27 november 1908 (§ 83) bestämts, att Kungl. Maj:t efter förslag af institutets lärarkollegium och på hemställan af kanslern för rikets universitet förordnar en af professorerna i obstetrik att vara öfverläkare och direktor vid allmänna barnbördshuset, dock att, jämlikt öfvergångsstadgande, den professor, som vid 1908 års utgång innehade denna befattning, skulle fortfarande innehafva densamma.

År 1906 framlade direktionen för allmänna barnbördshuset förslag till nybyggnad för nämnda inrättning å norra delen af kungl. Djurgården.

De uppgjorda ritningarna utvisade, att själfva barnbördshuset skulle innehålla rum för 64 sängar jämte nödiga lokaler för sjukvård och undervisning. Vidare skulle uppföras en särskild bostadsbyggnad för anstaltens öfverläkare och direktor.

Därjämte var det direktionens afsikt att för den så kallade Benedickska asylens för fattiga barnaföderskor och deras barn låta uppföra en särskild byggnad i anslutning till barnbördshusets byggnad. Utgifterna för asylens byggnad skulle bestridas af asylens egna, för ändamålet disponibla medel.

Med anledning af framställda anmärkningar omarbetades förslaget.

Vid uppgörandet af det nya förslaget (1908 års förslag) hade asylbyggnaden helt och hållet uteslutits. Däremot hade antalet rum för tjänstgörande medicine kandidater ökats från 12 till 20. Vidare hade beredts bostad åt en underläkare, särskildt rum för den tjänstgörande läkaren samt 7 särskilda platser för hafvande kvinnor före förlossningen. Kontor och bostad för kamreraren vid barnbördshuset voro i förra förslaget inrymda i asylbyggnaden, men hade i det nya förslaget förlagts till en af barnbördshusets flyglar.

Uti den underdåniga skrifvelse af den 25 september 1908, hvarmed direktionen öfverlämnade det nya förslaget, erinrade direktionen därom, att sedan det nya barnbördshuset tagits i bruk, den årliga driftkostnaden måste blifva väsentligt större än den för det dåvarande vore, eftersom det nya barnbördshuset blefve mer än dubbelt så stort som det gamla.

Enligt skrifvelsen bifogad beräkning skulle den årliga driftkostnaden för det nya barnbördshuset komma att uppgå till 80,000 kronor. Som

antalet patienter för år vore beräknadt till 2,000, utgjorde således kostnaden för hvarje patient 40 kronor. Då någon ökning uti inrättningens egna årliga inkomster icke kunde påräknas, enär enligt gällande reglemente för barnbördshuset vården å detsamma vore kostnadsfri, skulle behof uppstå af en förhöjning i det till barnbördshuset då utgående årliga statsanslaget. Detta anslag utgjorde för det dåvarande i afrundadt tal 25,000 kronor och skulle enligt den bifogade kalkylen framdeles behöfva höjas med 45,000 kronor till 70,000 kronor.

Till täckande af den årliga driftkostnaden, 80,000 kronor, beräknades, i afrundade tal:

dåvarande statsanslag	kronor 25,000
räntor och donationsmedel	» 9,500
hyresmedel	» 1,000
ytterligare erforderligt statsanslag	» 44,500
	<hr/>
	Summa kronor 80,000

I propositionen den 26 mars 1909 (nr 156) föreslog Kungl. Maj:t Riksdagen, bland annat, att — under medgifvande att till allmänna barnbördshuset i Stockholm finge å kungl. Djurgården med nyttjanderätt tills vidare, intill dess Kungl. Maj:t med Riksdagens samtycke förordnade om markens användande för annat ändamål, afgiftsfritt och i öfrigt på de villkor, Kungl. Maj:t bestämde, till tomtplats för nya byggnader för allmänna barnbördshuset upplåtas viss erforderlig mark — för uppförande å den upplåtna tomtplatsen af nya byggnader för allmänna barnbördshuset i hufvudsaklig öfverensstämmelse med senast framlagda ritningar med tillhörande kostnadsförslag äfvensom för anskaffande af nya inventarier för barnbördshuset

dels besluta, att ett belopp intill 574,860 kronor skulle af riksgäldskontoret förskottsvis utbetalas, på sätt Kungl. Maj:t bestämde, för att återgäldas i den mån den allmänna barnbördshuset tillhöriga fastigheten nr 3 kvarteret Murmästaren i Stockholm blefve försäld och köpeskilling därför inflöte,

dels bevilja ett anslag af 364,640 kronor, att till statsverket återbäras i den mån nämnda köpeskilling kunde komma att öfverstiga 574,860 kronor.

Enligt utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för den 26 mars 1909, hvilket fanns bifogadt nämnda proposition, yttrade vederbörande departementschef vid föredragning af frågan om nybyggnad för allmänna barnbördshuset bland annat:

Redan däraf, att allmänna barnbördshusets lokaler i det hela befunne sig i samma skick som år 1858, syntes det departementschefen vara påtagligt, att desamma icke kunde motsvara nutida kraf på en dylik inrättning. I upprepade framställningar hade ock barnbördshusets direktion betonat den trängande nödvändigheten af att i hälsovårdens och undervisningens intresse nya modernt inredda byggnader uppfördes för barnbördshusets räkning. Hvad direktionen därutinnan anført, hvilket vunnit understöd af samtliga i ämnet hörda sakkunniga myndigheter, syntes icke kunna jäfvas, och departementschefen ansåge frågan vara af den art, att den icke längre tålde att skjutas åt sidan.

Allmänna barnbördshuset vore väl från början en välgörenhetsinrättning, men i den mån läkarutbildningen i obstetrik förlagts dit, hade inrättningens ursprungliga syfte trädt i skuggan för det statsändamål, densamma hade att fylla. Allmänna barnbördshuset kunde därför nu i det hela sägas vara en statsanstalt, ehuru detsamma intoge en själfständig ställning under förvaltning af en särskild direktion. Det statsändamål, barnbördshuset tillgodosåge, hade ock behjärtats därigenom, att bidrag af allmänna medel anvisats såväl till anskaffande af lokaler för inrättningen som till densammans drift. Då fråga föreläge om uppförande af nya tidsenliga byggnader för allmänna barnbördshuset, syntes det departementschefen därför, att statsmakterna i undervisningens intresse icke borde undandraga sig att lämna bidrag till befordrande af frågans lyckliga lösning.

Mot det framlagda ritningsförslaget, sådant detsamma slutligen förelåg, hade departementschefen icke någon erinran att göra.

Ur departementschefens yttrande torde i öfrigt följande uttalande böra särskildt framhållas:

»Då barnbördshuset» — yttrade departementschefen — »med den utvidgning däraf, som i undervisningens intresse tillämuas, måste, på sätt direktionen ock ställt i utsikt, för sin drift kräfva ökade anslag af statsmedel, synes mig lämpligt att, innan de nya byggnaderna tagas i bruk, förslag till ny stat för inrättningen, grundad på förutgången ingående utredning, underställes Riksdagens pröfning.»

Riksdagen biföll propositionen, i hvad den afsåg byggnaderna för själfva barnbördshuset, men afslog för det dåvarande framställningen, så vidt angick uppförande af boställsbyggnad för öfverläkaren och direktorn vid barnbördshuset.

I proposition till 1910 års Riksdag, nr 168, föreslog Kungl. Maj:t Riksdagen att bevilja anslag till uppförande af bostad för direktorn och öfverläkaren vid allmänna barnbördshuset å den till nybyggnad för barnbördshuset afsedda tomtplats å kungl. Djurgården, men blef propositionen icke af Riksdagen bifallen.

I sin ofvan omnämnda underdåniga framställning den 10 oktober 1911 har direktionen för allmänna barnbördshuset anfört:

Uti underdånigt yttrande den 25 september 1908 angående föreslagen nybyggnad för allmänna barnbördshuset hade direktionen framhållit, att sedan det nya barnbördshuset tagits i bruk, den årliga driftkostnaden måste blifva väsentligt större än förut samt att, då någon ökning uti barnbördshusets årliga inkomster icke kunde påräknas på grund däraf att, enligt Kungl. Maj:ts nädiga reglemente för barnbördshuset den 28 januari 1898, vården å detsamma vore kostnadsfri, en ökning i det dåvarande statsanslaget blefve oundgänglig.

Allt-edan den 15 juli 1910, då byggnadsarbetet å det nya barnbördshuset tagit sin början, hade nämnda arbete fortgått utan några störande afbrott, så att direktionen hade anledning förmoda, att det nya barnbördshuset skulle kunna tagas i bruk i slutet af år 1912. Från och med år 1913 komme alltså behofvet af ett större statsanslag att göra sig gällande, och hade direktionen med anledning häraf nu ansett sig böra därom göra underdånig framställning.

Med anledning häraf hade direktionen uppgjort förslag till inkomst- och utgiftsstat för år 1913, hvilket bifogades direktionens skrifvelse. Vid bestämmandet af lönerna hade direktionen i allmänhet tagit hänsyn till de af Stockholms kommun senast fastställda utgiftsstater för liknande inrättningar. Sålunda hade direktionen upptagit ålderstillägg efter vissa år till vissa funktionärer. Lön till öfverläkare vore icke upptagen i förslaget af den anledning, att, enligt det för anstalten gällande reglementet, det åläge vissa lärare vid karolinska institutet att utan särskild ersättning bestrida sjukvården inom anstalten. Däremot hade lön upptagits till en underläkare af det skäl, att då Riksdagen icke velat medgifva, att en särskild byggnad för barnbördshusets direktor blefve uppförd inom anstaltens område, barnbördshuset i det utvidgade skick, det efter nybyggnaden erhöle, icke kunde undvara en examinerad läkare, som ständigt funnes på platsen. Direktionen vore nämligen af den mening, att läkarvården icke kunde på ett tillfredsställande sätt uppehållas af den amanuens, som, med kontant aflöning från karolinska institutet, skulle jämlikt reglementets föreskrift tjänstgöra å barnbördshuset. Denna amanuens tjänst bestredes af personer, som icke alltid vore utbildade läkare, hvarjämte tjänstens innehafvare ofta ombyttes.

Bland utgifterna förekomme äfven under titel »liffräntor» en post på 200 kronor. Denna utgift grundade sig därpå, att direktionen år 1870 fått emottaga en donation på 6,000 kronor, den så kallade Lundgrenska donationen, med villkor att direktionen förbunde sig att till två af donator bestämda personer utbetala liffräntor med tillhoppa 300 kronor årligen. Af dessa personer hade en redan afdödt, och det vore till den ännu kvarlevande, som ifrågavarande 200 kronor utbetalades.

För bestridande af utgifterna, som enligt framställningen bifogadt statförslag uppginge till 106,460 kronor, ägde barnbördshuset inga andra tillgångar än *dels* räntan på den så kallade kapitalfonden, hvilken ränta, beräknad efter 4 %, uppginge till 8,299 kronor 54 öre, *dels ock* hyresmedel, som beräknats komma att inflyta för 6 till tjänstgörande medicine kandidater ständigt uthyrda rum, hvilka hyresmedel upptagits till 1,080 kronor, eller tillhoppa 9,379 kronor 54 öre.

Visserligen ägde barnbördshuset tre andra fonder, nämligen

Liebertska fonden på	kronor	3,000: —
professor Westermarks fond på	»	613: 12
och G. F. Althainz' fond på	»	50,000: —,

men som afkastningen af dessa fonder, enligt vederbörandes bestämmelser, icke finge användas för barnbördshusets direkta underhåll, kunde däraf ingenting beräknas för själfva driftkostnaden.

Skillnaden emellan allmänna barnbördshusets sålunda beräknade utgifter	kronor 106,460: —
och inkomster	» 9,379: 54
eller	kronor 97,080: 46

utgjorde det belopp, som årligen erfordrades af statsmedel för barnbördshusets behof i dess utvidgade skick.

Direktionen hade vid upprepade tillfällen haft anledning taga i öfvervägande, huruvida icke någon ersättning skulle kunna utkrävas af de kvinnor, som erhöle vård å anstalten, men direktionen hade hittills icke funnit lämpligt att till Kungl. Maj:ts inkomma med något förslag i sådant hänseende. Barnbördshusets traditionella och i dess reglemente fastslagna karaktär af välgörenhetsinrättning skulle nämligen därigenom till stor del upphöra, hvilket redan i och för sig vore ur humanitär synpunkt motbjudande. Därjämte skulle en sådan anordning helt visst förorsaka minskning i beläggningen, hvarigenom en måhända ödesdiger brist i det för undervisningen så viktiga kliniska materialet skulle komma att uppstå.

På grund af hvad direktionen sålunda anført, hemställde direktionen i underdånighet, att Kungl. Maj:ts täcktes i nåder föreslå 1912 års Riksdag att från och med år 1913 tills vidare bevilja ett årligt bidrag för allmänna barnbördshusets underhåll med 97,000 kronor.

Det af direktionen åberopade förslaget till stat för år 1913 är af följande lydelse:

Inkomster:

Ränta å kapitalfonden, som nu uppgår till 207,488 kronor 53 öre, beräknad efter 4 %	kronor 8,299: 54
Hysesmedel från tjänstgörande medicinkandidater för 8 rum, däraf 6 beräknas ständigt kunna uthyras för 15 kronor per månad och rum	» 1,080: — kronor 9,379: 54
Statsanslag	» 97,080: 46
	<u>Summa kronor 106,460: —</u>

Utgifter:

Enligt bilagd beräkning	kronor 106,460: —
	<u>Summa kronor 106,460: —</u>

Den till nyssnämnda förslag till stat hörande förteckning å utgifter lyder sålunda:

Beräkning af utgifter vid allmänna barnbördshuset för år 1913.

Antal portioner					
		Kronor	öre	Kronor	öre
	a) Löner, arfvoden och dylikt:				
	1 underläkare, aflöning.....	2,800	—		
	bostad med möbler, värme och kost.				
	1 predikant, arfvode	1,000	—		
	till direktionens disposition för uppehållande af kamrerar-, kassörs- och sekreterargöromålen	3,000	—		
	1 maskinist ¹⁾ , aflöning	1,600	—		
	bostad och värme.				
1	1 maskinistbiträde ¹⁾ , aflöning	800	—		
	bostad med möbler, värme och kost.				
2	2 eldare, aflöning åt hvar och en 460 kronor	920	—		
	bostad med möbler, värme och kost.				
	1 vaktmästare ¹⁾ , aflöning	960	—		
	bostad och värme.				
2	2 drängar, aflöning till hvar och en 400 kronor	800	—		
	bostad med möbler, värme och kost.				
1	1 husmoder ¹⁾ , aflöning	660	—		
	bostad med möbler, värme, lyse och kost.				
2	2 sköterskor ²⁾ , aflöning till hvar och en 500 kronor	1,000	—		
	bostad med möbler, värme, lyse och kost.				
15	15 sköterskebiträden, aflöning till hvar och en 300 kronor	4,500	—		
	bostad med möbler, värme, lyse och kost.				
1	1 köksförestånderska ¹⁾ , aflöning	660	—		
	bostad med möbler, värme, lyse och kost.				
1	1 tvättförestånderska ²⁾ , aflöning	500	—		
	bostad med möbler, värme, lyse och kost.				
2	2 portvakter (kvinnliga) ³⁾ , ⁴⁾ , aflöning åt hvar och en 200 kronor	400	—		
	bostad med möbler, värme, lyse och kost.				
	till ålderstillägg	5,100	—		
	för beredande af semester, vikariatsersättning under sjukdom och dylikt	1,000	—	25,700	—
27	transport	—	—	25,700	—

1) jämte 5 ålderstillägg à 120 kronor efter respektive 3, 6, 9, 12 och 15 år.

2) » 5 » » à 100 » » » 3, 6, 9, 12 och 15 år.

3) » 5 » » à 60 » » » 3, 6, 9, 12 och 15 år.

4) med skyldighet att passa telefon.

Antal portio- ner		Kronor		öre	
27	transport	—	—	25,700	—
	b) <i>Inventariers inköp och underhåll:</i>				
	för patienterna	5,500	—		
	» personalen och kandidaterna	2,500	—	8,000	—
	c) <i>Ljus och värme:</i>				
	beräknad utgift för gas	1,000	—		
	» » » elektricitet	5,500	—		
	annan kostnad (kol och ved)	8,500	—	15,000	—
	d) <i>Skrifmaterialier, tryckkostnader, böcker och dylikt</i>			800	—
	e) <i>Renhållning och tvätt:</i>				
8	8 städerskor, aflöning à 240 kronor	1,920	—		
4	4 tvättbiträden, aflöning	1,080	—		
	beräknad utgift till renhållningsverket	200	—		
	» » » vattenledningsverket	3,000	—		
	annan kostnad	3,800	—	10,000	—
	f) <i>Kosthåll:</i>				
	1 underläkare	600	—		
	43 betjänte à 90 öre per dag (328,50 × 43)	14,125	50		
	70 patienter à 50 öre » » (182,50 × 70)	12,775	—		
4	4 köksbiträden, aflöning	1,200	—	28,700	50
	g) <i>Medikamenter och dylikt:</i>				
	apoteksvaror	1,000	—		
	förbrukningsartiklar (bomull, gas, desinfektionsmedel och dylikt)	4,200	—	5,200	—
	h) <i>Underhållsarbeten för fastigheten</i>			4,000	—
	i) <i>Instrumenter och undervisningsmaterie</i> ll			3,000	—
	k) <i>Näringspreparat m. m.</i>			500	—
	l) <i>Lifräntor</i>			200	—
	m) <i>Oförutsedda utgifter</i>			5,359	50
43	Summa	—	—	106,460	—

Medicinalstyrelsen har i underdånigt utlåtande den 3 november 1911 förklarar sig för sin del icke hafva något att erinra mot bifall till hvad direktionen hemställt.

Härefter har statskontoret i underdånigt yttrande den 18 november 1911 i ärendet anfört:

I enlighet med den uppfattning af barnbördshusets ställning till statsverket, som departementschefen i sitt ofvan omnämnda yttrande till statsrådsprotokollet den 26 mars 1909 uttalat, och då barnbördshusets direktion i sin underdåniga skrifvelse den 25 september 1908, hvilken jämväl anfördes i nämnda statsrådsprotokoll, erinrat därom, att sedan det nya barnbördshuset tagits i bruk, den årliga driftkostnaden måste blifva väsentligt större än förut, eftersom det nya barnbördshuset blefve mer än dubbelt så stort som det gamla, ansåge statskontoret, att staten svårligen kunde undandraga sig de ökade driftkostnader, som till följd af det med statens bistånd utförda nybygget befunnes erforderliga.

Beträffande beloppet af dessa kostnader hade statskontoret gjort nedanstående sammanställning af de beräkningar, direktionen förebragt dels i sin nu föreliggande underdåniga skrifvelse den 10 oktober 1911 och dels i sin förenämnda underdåniga skrifvelse den 25 september 1908.

	Enligt beräkning	
	1908.	1911.
afföningar	kronor 19,880: —	kronor 25,700: —
inventariers inköp och underhåll	» 5,000: —	» 8,000: —
ljus och värme	» 9,000: —	» 15,000: —
renhållning och tvätt	» 8,000: —	» 10,000: —
kosthåll	» 21,900: —	» 28,700: 50
glas och porslin	» 500: —	» — —
medikamenter och dylikt	» 4,500: —	» 5,200: —
fastighetens underhåll	» 5,000: —	» 4,000: —
instrumenter och undervisningsmateriell,	» 1,000: —	» 3,000: —
lifräntor	» 200: —	» 200: —
skrifmaterialier m. m.	» — —	» 800: —
näringspreparat m. m.	» — —	» 500: —
afgälder	» 937: 30	» — —
premier åt barnmorskelärlingar	» 75: —	» — —
oförutsedda utgifter	» 4,007: 70	» 5,359: 50
	Summa kronor 80,000: —	106,460: —

I de nu beräknade afföningarna inginge ålderstillägg med hela det belopp, 5,100 kronor, hvartill desamma enligt förslaget högst kunde uppgå. Om denna beräkning skulle kunna godkännas, borde 5,100 kronor af det anslag, som komme att beviljas, erhålla karaktären af förslagsanslag, med skyldighet för direktionen att däraf rekvirera endast så mycket, som verkligen åtginge till ålderstillägg.

I de nu beräknade utgifterna vore upptagna respektive 2,800 kronor och 600 kronor till afföning och kosthåll åt en underläkare. Nödvändigheten af dessa utgiftsposter syntes statskontoret tvifvelaktig, då, såsom i ofvan återopade statsrådsprotokoll omnämndes, ej blott undervisningen utan äfven sjukvården vid anstalten skulle bestridas af lärare i obstetrik och gynekologi vid karolinska institutet.

Det för instrumenter och undervisningsmateriell upptagna beloppet, 3,000 kronor, förefölle väl högt, då år 1908 ett belopp af 1,000 kronor ansetts tillräckligt till instrumenters uppköp och underhåll. Statskontoret tilltrorde sig visserligen icke att i detta hänseende föreslå någon ändring, men ville påpeka, att för närvarande utginge endast 700 kronor till instrumenter vid allmänna barnbördshuset och endast 500 kronor för anskaffande och underhållande af undervisningsmateriell vid den numera till södra barnbördshuset flyttade undervisningsanstalten för barnmorskor i Stockholm.

Ej heller i öfriga hänseenden vågade statskontoret mot medicinalstyrelsens tillstyrkan föreslå ändring, ehuru såväl slutsumman som enskilda poster företedde en anmärkningsvärd stegring från år 1908 till år 1911.

Direktionen öfver allmänna barnbördshuset, som erhållit tillfälle att yttra sig med anledning af hvad statskontoret uttalat, har i underdånig skrifvelse den 25 november 1911 anfört:

Såsom statskontoret anfört, hade anslaget till löner upptagits med beräkning af ålderstillägg för sådan personal, som ansetts därtill berättigad. Detta hade skett af det skäl, att direktionen ansett lämpligast, att anslaget till barnbördshusets drift och administration beviljades åtminstone till en början under form af förslagsanslag, något som icke syntes innebära någon risk eller oegentlighet, enär barnbördshusets förvaltning vore föremål för samma granskning och kontroll som hvarje annan statens inrättning. Det uppgjorda statförslaget vore därför afsedt att vara en beräkningsgrund för anslaget i dess helhet.

I fråga om förslaget att anställa en underläkare vid allmänna barnbördshuset vidhölle direktionen sin framställning i denna del och åberopade såsom skäl därför hvad i dess underdåniga skrifvelse den 10 oktober 1911 därom blifvit anfördt.

Beträffande den af statskontoret gjorda anmärkning, att anslaget till instrumenter och undervisningsmateriell nu upptagits till 3,000 kronor, under det att samma anslagspost år 1908 beräknats till endast 1,000 kronor, berodde denna afsevärda skillnad i anslaget därpå att, då vid bestämmande af sistnämnda summa beräknats, att en stor del af den dyrbara undervisningsmaterielen, som användes vid allmänna barnbördshuset, skulle, hädaneftersom hittills, bekostas af karolinska institutet, direktionen numera ansett lämpligare, att hela denna utgiftspost uppfördes å barnbördshusets stat, hvarigenom en tydligare uppgift om den verkliga kostnaden vunnos.

Karolinska mediko-kirurgiska institutets lärarkollegium har i infordradt yttrande den 14 december 1911 anfört:

Med afseende å den af statskontoret gjorda anmärkningen i fråga om uppförande å barnbördshusets stat af löneförmåner för en underläkare hade lärarkollegiet ansett sig böra framhålla, att den föreslagna befattningen syntes vara af behovet synnerligen väl påkallad; men då, på sätt jämväl af statskontoret blifvit anmärkt, det åläge karolinska institutet att genom sina vederbörande lärare bestrida sjukvården vid barnbördshuset, syntes befattningen rätteligen böra uppföras på karolinska institutets och icke på barnbördshusets stat; men borde likväl underläkaren, på sätt förslaget blifvit, erhålla bostadsrum å barnbördshuset äfvensom kost, uppvärmning och lyse. Hvad anginge de föreslagna aflöningsförmånerna hade lärarkollegiet velat anmärka, att befattningen vore afsedd för en läkare med mera omfattande erfarenhet och långvarigare anställning än de för högst ett år antagna läkare, som under benämning amanuenser vore fästade vid karolinska institutets kliniker i allmänhet.

Då statskontoret vidare förklarar sig finna det för instrumenter och undervisningsmaterieell upptagna beloppet, 3,000 kronor, vara väl högt tilltaget, ansåge sig lärarkollegiet böra erinra, att något särskildt anslag för tillgodoseende af materiella behov vid obstetriska kliniken icke finnes uppfördt å karolinska institutets stat, att från institutets s. k. allmänna materiellanslag under de senare åren plägat för sådant ändamål utgå omkring 100 eller 150 kronor, men att med afseende å de många och viktiga ändamål, för hvilka detta anslag vore afsedt, det icke kunde förutses, om eller huru länge något som helst bidrag kunde vara att framdeles påräkna härifrån.

Utöfver hvad sålunda anförts hade det af barnbördshusets direktion uppgjorda förslaget till stat, såvidt detsamma under den för dess granskning anslagna korta tiden hunnit af lärarkollegiet genongas, icke ansetts böra gifva anledning till någon erinran.

Till detta yttrande har universitetskanslern förklarar sig icke hafva något att tillägga.

Härefter har lönerogleringskommittén den 14 mars 1912 afgifvit underdånigt utlåtande i ärendet och därvid anförde:

»Till följd af den nu nära förestående betydande utvidgningen af ifrågavarande institution komma uppenbarligen kostnaderna för dess drift att blifva väsentligt höjda.

Att ökadat anslag af statsmedel skulle komma att krävas för barnbördshusets drift, påpekades ock af vederbörande departementschef, då fråga den 26 mars 1909 förevar hos Kungl. Maj:t om äskande hos Riksdagen af anslag för institutionens nybyggnad. Departementschefen uttryckte jämväl den uppfattningen, att allmänna barnbördshuset dämera i det hela kunde sägas vara en statsanstalt, ehuru detsamma intoge en själfständig ställning under förvaltning af en särskild direktion.

Kommittén håller ock för sin del före, att staten icke lär kunna undandraga sig en väsentlig ökning af det nuvarande årsanslaget till allmänna barnbördshuset.

Det synes kommittén emellertid, att förhöjningen i anslag icke omedelbart bör göras å ordinarie stat, utan tills vidare medgifvas genom anslag å extra stat.

Efter det barnbördshusets nya byggnad, såsom direktionen antagit, i slutet af år 1912 kunnat tagas i bruk och anstalten blifvit i tillfälle att bedrifva sin verksamhet i det utvidgade skick, som afsetts med den nya byggnaden, torde lämpligen någon tids — åtminstone ett eller annat års — erfarenhet böra afvaktas, innan förhöjningen af det nuvarande årsanslaget varder till beloppet definitivt fastställd genom *hela* det erforderliga årsanslagets uppförande på ordinarie stat.

Det finnes, enligt kommitténs mening, äfven ett annat skäl, som talar för att den från och med år 1913 erforderliga förhöjningen af det nuvarande årsanslaget till allmänna barnbördshuset tills vidare beviljas allenast å extra stat.

I den kostnadsberäkning, som ligger till grund för direktionens nu föreliggande förslag till stat, har för en stor del af personalen ifrågasatts aflöningsförmåner efter mönster af dem, som af Stockholms stadsfullmäktige beviljats befattningshafvare vid stadens sjukvårdsinrättningar. De vid sistnämnda inrättningar utgående aflöningsförmånerna afvika dock såväl från dem, som skola utgå vid garnisonssjukhuset i Stockholm enligt den af 1912 års Riksdag på Kungl. Maj:ts förslag godkända stat, som ock, såvidt kommittén meddelade handlingar utvisa, från dem, som finnas upptagna uti gällande stat för Stockholms hospital vid Kouradsberg, äfvensoq från dem, som bestämts för personal vid serafimerlasarettet.

Det synes kommittén emellertid böra göras till föremål för utredning och pröfning i behörig ordning, huruvida ej, i den mån möjligt och lämpligt befinnes, enhetliga aflöningsgrunder må kunna och böra bestämmas för såväl sådana sjukvårdsinrättningar, hvilka i likhet med garnisonssjukhuset i Stockholm och Stockholms hospital äro att anse såsom uteslutande statsinstitutioner, som ock sådana inrättningar, hvilkas utgifter, såsom fallet är med serafimerlasarettet och allmänna barnbördshuset, till väsentlig del bestridas af statsmedel.

Att verkställa en utredning i dessa hänseenden och på grund däraf afgifva förslag i ämnet faller ej inom ramen af de kommittén hittills gifna uppdrag och skulle, äfven om så vore fallet, ej kunnat medhinnas på den korta tid, som stått kommittén till förfogande för nu förevarande ärendes handläggning, samtidigt med att kommittén haft att behandla andra angelägna ärenden.»

Kommittén har därefter meddelat vissa delar af den utredning i fråga om arfvodesförhöjningar vid garnisonssjukhuset i Stockholm, som återfinnes å sid. 79—85 af det vid statsverkspropositionen till 1912 års Riksdag fogade statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden för den 13 januari 1912.

Kommittén fortsätter:

»Öfvertygad som kommittén är om lämpligheten, för att ej säga nödvändigheten, däraf att den erforderliga höjningen af nu utgående statsanslag till allmänna barnbördshuset tills vidare beviljas endast medelst anslag å extra stat, har kommittén sökt — äfven genom jämförelser med stater för vissa andra sjukvårdsinrättningar — bilda sig en uppfattning om hvad i nämnda hänseende erfordras för år 1913.

Därvid har kommittén kommit till det resultat att, då det nu gäller allenast en approximativ anslagskalkyl, kommittén icke tilltrött sig att i den af direktionen gjorda beräkningen föreslå andra ändringar än i nedan angifna hänseenden.

Kommittén vill dock bestämdt hafva uttalat, att hvad som i aflönings- och andra hänseenden kan komma att bestämmas för år 1913 icke bör på något sätt få anses föregripa en kommande mer eller mindre definitiv reglering af berörda förhållanden.

Hvad beträffar den föreslagna underläkarbefattningen får kommittén erinra, att sjukvården vid anstalten för närvarande bestrides alternerande af endera utaf de bägge professorerna i obstetrik och gynekologi vid karolinska institutet och en docent i nämnda ämnen vid samma institut. Därjämte finnes å karolinska institutets stat, för tjänstgöring å dess obstetriska klinik vid allmänna barnbördshuset, en klinisk amanuens med bostad vid anstalten. Utöfver dessa läkarbefattningar skulle enligt direktionens förslag inrättas en underläkarbefattning med bostad inom anstalten.

Vid en jämförelse med de läkarkrafter, som finnas vid Stockholms stads södra barnbördshus med ett sängantal af omkring 100 sängar, har kommittén icke funnit sig tillräckligt öfvertygad om behovet af den föreslagna underläkarbefattningen vid allmänna barnbördshuset, helst om i annat föreliggande sammanhang väsentligt förbättrade aflöningsförmåner må kunna beredas den vid allmänna barnbördshuset anställda kliniska amanuensen å karolinska institutets stat, hvarigenom större fordringar skulle kunna ställas på denne.

Därest emellertid ifrågavarande underläkarbefattning det oaktadt skulle befinnas oundgängligen erforderlig, anser sig kommittén böra i så måtto ansluta sig till den

af karolinska institutets lärarkollegium uttalade och af universitetskanslern biträdda uppfattningen, att befattningen lämpligen borde uppföras på karolinska institutets och icke på barnbördshusets stat.

I direktionens beräkning är upptagen en post å 3,000 kronor 'till direktionens disposition för uppehållande af kamrerar-, kassörs- och sekreterargöromålen'.

Nämnda göromål bestridas för närvarande af en enda befattningshafvare, kamreraren, mot en ersättning af 1,200 kronor jämte 400 kronor såsom hyresbidrag. Enligt hvad för kommittén uppgifvits, skulle afsikten vara att för framtiden, efter omständigheterna, antingen uppdraga göromålen åt *en* person eller fördela dem på flera personer.

Det torde böra bemärkas, att den person, som må komma att bestrida kamrerar- och kassörs-göromålen, eventuellt ock sekreterargöromålen, skulle jämte kontanta aflöningen åtnjuta förmånen af boställsvåning med uppvärmning och belysning.

Utän att vilja göra någon erinran mot att i den approximativa kalkylen upptages det af direktionen för samtliga ifrågavarande göromåls bestridande föreslagna beloppet, har dock kommittén ansett sig böra ifrågasätta, huruvida icke vid ett definitivt ordnande af anstaltens organisation en sysslomansbefattning må böra inrättas därstädes, med skyldighet för befattningens innehafvare att bestrida såväl kamrerar- och kassörs- som ock sekreterargöromålen.

Vidkommande den i direktionens beräkning upptagna posten å 5,100 kronor till ålderstillägg skulle — under den af kommittén antagna förutsättningen, att anslagsförhöjningen till anstalten tills vidare skulle beviljas allenast å extra stat — något anslagsbelopp till bestridande af ålderstillägg gifvetvis icke böra förekomma vid beräkning af anslagsbehovet för år 1913.

Hvad angår de af direktionen för städerskor, tvättbiträden och köksbiträden i beräkningen angifna aflöningsförmåner anser sig kommittén böra meddela, att, enligt hvad upplyst blifvit, afsikten varit, att nämnda befattningshafvare skulle åtnjuta, förutom kontant aflöning och fri kost, jämväl fri bostad med möbler, värme och lyse.

Under rubriken kosthåll har i direktionens beräkning upptagits ett belopp af 600 kronor till en underläkare. Detta belopp har visserligen synts kommittén högt tilltaget, men har kommittén vid beräkning af den anslagsökning, som må befinnas erforderlig för anstalten, icke ansett sig böra göra någon ändring i nämnda belopp. Vare sig endast en klinisk amanuens eller jämväl en särskild underläkare skulle komma att tjänstgöra vid anstalten och erhålla bostad där, lär det i hvarje fall böra beräknas kosthåll för åtminstone en af nämnda läkare.

I fråga om öfriga i direktionens beräkning upptagna poster har kommittén, ehuru en och annan post förefallit nog högt tilltagen, icke velat påyrka någon ändring, då anslagsförhöjningen, i händelse af bifall till hvad kommittén i detta hänseende föreslagit, skulle, intill dess närmare erfarenhet vunnits, anvisas allenast å extra stat.

Vid godkännande af kommitténs i det föregående angifna uppfattning skulle alltså den af direktionen till 106,460 kronor beräknade utgiftssumman för allmänna barnbördshusets drift kunna minskas dels med aflöning till en underläkare, 2,800 kronor, och dels med det till ålderstillägg afsedda beloppet 5,100 kronor eller tillhoppa 7,900 kronor. Det af direktionen begärda statsanslaget, 97,000 kronor, skulle följaktligen kunna sänkas till 89,100 kronor.

Då på ordinarie stat redan är anvisadt ett belopp af 24,853 kronor, skulle sålunda för år 1913 erfordras ytterligare anslag å 64,247 kronor eller afrundadt 64,250 kronor att utgå å extra stat.

Emellertid torde böra slutligen framhållas, att då kommittén ansett sig böra för år 1913 föreslå nämnda förhöjning i anslag till allmänna barnbördshuset, kommittén förutsatt, att anstalten redan från ingången af år 1913 skulle komma att drifvas i sin vidgade omfattning.»

I hvad löneregleringskommittén sålunda yttrat instämmer jag till alla delar. Den behöfliga anslagsförbättringen bör sålunda tillsvidare beredas barnbördshuset å extra stat, och från den af direktionen begärda anslagssumman bör afdragas hvad som beräknats åtgå dels tills aflöning af en underläkare, 2,800 kronor, dels ock till beredande af ålderstillägg åt personalen, 5,100 kronor, tillhoppa 7,900 kronor. Efter detta afdrag skulle behovet af tillskott från statsmedel uppgå till 89,100 kronor. Då på ordinarie stat redan är anvisadt ett belopp af 24,853 kronor, skulle sålunda på extra stat för år 1913 erfordras ytterligare 64,247 kronor eller afrundadt 64,250 kronor.

Departementschefen.

Jag vill i detta sammanhang framhålla, att, på sätt löneregleringskommittén med rätta betonat, arfvodet till den föreslagna underläkaren, om sådant öfverhufvud skall utgå, bör uppföras å karolinska institutets stat. Då det är min afsikt att inom den närmaste tiden för Kungl. Maj:t framlägga förslag till löneförbättring för karolinska institutets amanuenser och därmed likställda befattningshafvare vid institutet, blir jag därvid i tillfälle att angifva min uppfattning angående behöfligheten af här omnämnda underläkarbefattning.

Jag har redan tillkännagifvit min anslutning till löneregleringskommitténs hemställan i ärendet. Då jag, liksom tydligen kommittén och äfven statskontoret, har en känsla af att en del poster i det af direktionen framlagda statförslaget äro väl högt upptagna, men mot i ärendet hörda sakkunniga myndigheters yttranden icke nu vågar föreslå någon ytterligare afprutning på det äskade beloppet, vill jag emellertid understryka, att därest det belopp, jag ansett mig kunna ifrågasätta för år 1913, varder beviljadt, detta icke får anses innefatta ett godkännande till siffran af det framlagda statförslagens särskilda poster. Det är min förhoppning, att direktionen vid tillämpningen af detsamma skall iakttaga all möjlig sparsamhet, så att, när statsanslaget en gång definitivt fastslås, erfarenheten skall hafva visat, att besparingar kunnat göras.

Jag hemställer nu, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen, att för uppehållande af verksamheten vid allmänna barnbördshuset i Stockholm bevilja — utöfver för barnbördshuset nu utgående anslag å ordinarie stat, 24,853

Kungl. Maj:ts Nåd. Proposition Nr 193.

kronor — ytterligare å extra stat för år 1913 ett anslag å 64,250 kronor.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställen behagade Hans Maj:t Konungen lämna nådigt bifall; och skulle nådig proposition af den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, aflåtas till Riksdagen.

Ur prokollet:

G. Hummerhielm.